

DIGITÁLIS NEOLOGIZMUSOK

A múlt század utolsó évtizedeiben vált széleskörűvé az internet elterjedése. A fizikai, a társas és kulturális kommunikáció mellé társult a digitális kommunikáció is.

A **digitális írástudás** = a készséggé fejlesztett ismeretek => lehetővé teszik a felhasználó számára a számítógép által nyújtott lehetőségek felhasználását, pl. Szövegszerkesztő ismeretét, az internet, a multimédiás alkalmazások ismerete.

-Digitális bennszülöttek(x, y, z), digitális bevándorlók.

A digitális írástudás gyűjtőfogalom: a tradicionális tudás+számítógépes műveltség+információs műveltség.

A digitális társadalomban elengedhetetlen a digitális írástudás elsajátítása, ismerete. Enélkül nem lehet lépést tartani a folyamatos fejlődéssel.

A hagyományos olvasásnál az irodalmi élmény átélése, a szórakozás↔interneten információ keresése dominál.(olvasási típusok)

A hipertext vagy hiperszöveg szövegek egymáshoz kapcsolódó hálózata, amelyet olvasója szabadon bejárhat.

A hipertextekbe ágyazott „linkek”, azaz kapcsolódási pontok olyan átjárási lehetőséget jelentenek, amelyeken keresztül az olvasó tetszőleges mélységig juthat az adott témában.(új dimenzió-mátrix)

Az internet megjelenésével megszületik a **hipermédia**, amely a hipertexthez hasonlóan felépülő internetes multimédia-alkalmazás, amelyben a szöveg mellett képek, hanganyagok, videók is szolgálhatnak kapcsolódási pontként.

Az internetes kommunikáció számos kontextusban létrejöhet:

- interperszonális (e-mail, chat, hangüzenet,sms)
- csoportos (e-mail, hírlevél, chat, fórum, blog)
- szervezeti (e-mail, hírlevél, chat, fórum, blog)
- közéleti (honlap, blog, fórum, online televíziózás)
- tömegkommunikációs (honlap, blog, fórum, online televíziózás) formákat.

Az elektronikus-digitális szöveget hibrid szövegnek is nevezik. Ötvözi az írott nyelv és a beszéd elemeit. Az elektronikusan létrehozott szöveg általában:

- multimedialis (képek, mozgóképek, mémek, hangok, emotikonok),
- beszéltnyelvi jellegzetességek határozzák meg,
- sajátossága az interaktivitás (a forma, a jelentés és a tartalom helyett a társas kapcsolatok a hangsúlyosabbak).

Hagyományos írott kommunikáció alkalmával külön térben helyezkedik el a szövegalkotó és befogadó, addig az **elektronikus kommunikációban** gyakoriak az időbeli egybeesések (csetelés), előfordulhat térbeli közelség is (egy szobában tartózkodók is csetelhetnek vagy sms-ezhetnek egymással pl.: magyarórán ☺).

„Német és angol nyelvészek (Pamela Takayoshi és Christina Haas) szerint az internetes csevegés nem (csak) helytelen nyelvtanhasználatot vagy hibák tömkelegét jelenti, hanem a formális angol nyelv egy külön változata, amely sajátos nyelvi eszközökkel rendelkezik”. (Veszelszki Ágnes)

David Crystal a netspeak terminust alkalmazza (kétnyelvűnek, bilingvisnek).

↔Schlobinski az internetes szövegtípusok rengeteg szövegfajta jellemzőit egyesítik

→lehetetlenség a netspeakhez hasonló általánosításokat tenni.

Balázs Géza **másodlagos szóbeliségről**, Bódi Zoltán **szimbolikus írásbeliségről**, új **beszélnyelviségről**, Érsok Nikoletta **virtuális írásbeliségről**, Veszelszki Ágnes pedig **digilektusról** beszél.

„A digilektus sajátos, más médium által közvetített kommunikációra nem jellemző tulajdonságokkal rendelkező új nyelvváltozat.” (Veszelszki Á.)

Digitális környezetben összemosódik a szóbeliség és az írásbeliség. A digilektus írásos nyelvváltozat, amely az élőbeszéd jegyeit hordozza magán.

„A neologizmusok azok az új szavak, kifejezések, jelentésárnyalatok, nyelvtani formák, amelyekkel a nyelv, a társadalmi viszonyok és a gondolkodás fejlődésével párhuzamosan, állandóan **gazdagodik.**” (Szathmári, 2004: 154–155)

Digitális neologizmus= NETOLOGIZMUS

Pragmatikai szempontból a neologizmusok nem csupán, egy új, nyelven kívüli jelenséget neveznek meg, hanem a neologizmusok gyakran valamiféle **szociális** csoporthoz tartozást jeleznek(x,y,z), vagy egyszerűen figyelemfelkeltésre szolgálnak.

Digitális neologizmus= NETOLOGIZMUS

- ❖ új szavak,
  - ❖ kifejezések,
  - ❖ jelentésárnyalatok,
  - ❖ nyelvtani formák,
- amelyekkel a nyelv gazdagodott az internetes nyelvhasználat által.

**A digitális írásbeliség a szóbeliség jegyeit hordozza.
Elektronikus levelezés „csevegés” közben különböző
szimbólumokat, emotikonokat, képeket, hangokat használunk.**

-???

- 😊 😊 😊

-nemáááár...mizu??? mcs???

-Mind1

-Hv?

-Lyo...asszem XD

-Omg...há jóóó van na má...

-Nm vok otthon...

-Lol...XD

-Tali holnap...jo8 :* :* :*

-Jo8 :* :* <3 <3 <3

(A vok és a vAGYok között van különbség.)☺

- ☺

Dolgozatban véletlenül seeem!!!! Ok???

-???

- ☺ ☺ ☺

-nemáááár...mizu??? mcs???

-Mind1

-Hv?

-Lyo...asszem XD

-Omg...há jóóó van na má...

-Nm vok otthon...

-Lol...XD

-Tali holnap...jo8

-Jo8 <3 <3

Mit gondol egy felnőtt / gyerek / nyelvész / tanár?
-helyesírási szabályok mellőzése,
-választékosság tagadása, helytelen nyelvhasználat
-hibák halmaza,
-érthetetlen

Mi jellemzi?

- írott, de beszélnyelvi jellegű (interakció)
  - angol 6ás XD
  - rövidítések, karakter elhagyás(gyors írás, sietség)
  - emotikonok (félreértések elkerülése, mondanivaló nyomatékosítása), matricák, gifek
  - kisbetűk (gyors válaszadás, sietség-telefon)
  - betűk és számok ötvözése (gyors válasz, sietség-telefon)
  - ...+diskurzusjelölők(hát, na, szóval, vágod (b+)+ szleng jelenléte↔beszélnyelvi sajátosságok)
  - közponozás elhagyása
  - betűsokszorozás
  - írásjelek sokszorozása
  - játékosság
  - szándékos helyesírási hibák ejtése, ekezetek
  - nagyfokú vizualitás.
-

A szövegnek szerves része a kép.

A TANÁRI PÁLYA

ahogy a barátaim gondolják...

ahogy a szüleim gondolják

ahogy a társadalom gondolja

ahogy a tanulók gondolják

ahogy Én gondolom

és amilyen valójában! :)

A digilektus Veszelszki Ágnes elnevezése nyomán „**a tágabb értelemben vett, számítógép közvetítette kommunikáció nyelvhasználati módja**” (Veszelszki Ágnes: Neologizmusok a digilektusban, különös tekintettel a szóképzésekre)

Meghatározása történhet:

1. **Formai szempontból:**

a normától eltérő helyesírású alakok, a rövidítés (*Mizu?*, *Van vmi újsg? h.*, *cs.=csk*, *n.=nm.*) és az emotikonhasználat jellemzi. ☺ XD

2. **Helyesírási szempontból:**

„az egy gondolati – vagy akár fonetikai – egységnek érzett szószerkezeteket, szintagmákat egybeírják (pl. *.*neröhögj:@*nemvicces; Te nagyonhülyevagy xd; nemáááár :D:D azt addmár kölcsön:D:D; nekedmeg nagyonpiros aszemed.:D:D dejookéépamugy.:*) (Veszelszki Ágnes).”

3. **Pragmatikai szempontból:**

az írott formában a beszélt nyelv jellegzetességeivel találkozunk. Pl: *#Szia hello mizu???* Szeretet van. Cejje van, *#HAGGYÁÁÁ MÁÁÁ BÉKÉN!!!!*

4. Lexikai szempontból:

- az idegen (elsősorban angol) nyelvi hatás (pl. *pendrive, fájl, cset*), illetve
- az informatikai szókincs átvétele (pl. *szkennel, szerver, domén, driver*),
- az új szóalkotások (neologizmusok) nagy mértékű jelenléte
- játékoság.

A digilektus neologizmusainak csoportosítása keletkezésük szerint:

1. **Szóösszetétel:** pl. fotómegosztó, hírfolyam, Facebook-függő, iwiwgyanús stb.

2. Szóképzés:

igék: lájkol, csézik, fészezik, klikkel,

főnevek: pl. prezi (prezentáció), telcsi, teló, fon (telefon), trollkodás (zavarkeltés az internetes kommunikációban)

melléknevek: pl. javás (Java programmal futó).

3. **Betűszó- és mozaikszó-alkotás:** pl. ppt (Powerpoint prezentáció), FB (Facebook), rszü (rövid szöveges üzenet), OMG stb.

4. **Szóösszerántás:** szpemetel (spam × szemetel).

5. Szóátvétel:

változatlan formában: pl. task manager (feladatkezelő), inbox (bejövő postafiók);

fonetikusan írva: pl. divájsz < device (eszköz)

tükörfordítások: pl. kékfog < Bluetooth, képbolt < Photoshop.

6. Már létező szavak, szóalakok új jelentést kapnak:

pl. fájlokat egy mappába tömörít, ráír (tetejére, felszínére ír) + (cseten beszélgetést kezdeményez egy másik személlyel).

7. Egyéb szóalkotásnak számít az “elektronikus levél” jelentésű e-mail emilként való megnevezése, illetve az angol game (játék) szó gammává való átkeresztelése.

8. Igeképzés:

a. -(V)z képzős:

pl. emesenezik, facézik, guglizik , regiz, kommentez .

-Főnévi tövekhez kapcsolódik a -(V)z képző: a csézik/CSzik/cs-zik guglizik, ikszdézik, legugliz és meggugliz, az emesenezik, internetezik, twitterezik, kommentez .

-A sport- és játékmegnevezések: kodozik/COD-ozik (a Call of Duty játékkal játszik), WoWozik (a World of Warcraft játékkal játszik).

Nem idegen szótöve van: a gépezik.

-(V)l képzős igék: tegel, szkennel, szkájpól, kockul.

Az -(V)l járul a mássalhangzóra végződő egy szótagú főnevekhez : belinkel bezippel, hekkkel, klikkel, posztol.

Az egy szótagú idegen igetövekhez szintén -(V)l járul: addol, csekkol, csetel, lájkol stb.

A magas vagy vegyes hangrendű több szótagú idegen igetövek: copy-paste-el, diszlájkol, update-el.

Nem idegen eredetű a szótöve, mégis sajátos a tetszikel.

Szilvási Csaba:

**janus panonius
a panon GSM diCSr&e**

eddig digitália ^GYn tRm&ek csak a tLFonos vvLek,
de most, hogy a panon GSM is ontja a mobiltLFono@t,
NgM is sok← <csül→ már, a no>a is büsz@ le7 rám.
szLMM 1 ←diCSb, SMSeim% hírS e ^d.

**Janus Pannonius:
A Pannon GSM dicsérete**

Eddig Digitália földjén termettek csak a telefonos levelek,
de most, hogy a Pannon GSM is ontja a mobiltelefonokat,
engem is sokra becsülnek már, a Nokia is büszke lehet rám.
Szellemem egyre dicsőbb, sms-eimről híres e föld.

(Édes Anyanyelvünk, 2012/1.)

FELHASZNÁLT IRODALOM

Veszelszki Ágnes: Neologizmusok a digilektusban, különös tekintettel a szóképzésekre

https://www.academia.edu/32293271/Veszelszki_%C3%81gnes_2011_Neologizmusok_a_digilektusban_k%C3%BCl%C3%B6n%C3%B6s_tekintettel_a_sz%C3%B3k%C3%A9pz%C3%A9sekre._In_B%C3%A1rdosi_Vilmos_szerk._Tegnap_i_filol%C3%B3gi%C3%A1nk_mai_szemmel._Budapest_Tinta_K%C3%B6nyvkiad%C3%B3._157_165

Veszelszki Ágnes: A digilektus beszéltnyelvi jellemzői

https://www.researchgate.net/publication/303256937_A_digilektus_beszelt_nyelvi_jellemzoi

THX / THNX A FIGYELMET! :D :D :D ☺ LOL XD
LOL ...KÖCCEEEE

